

Závěrečná zpráva projektu specifického výzkumu na rok 2014

Zakázka č.: 2103

Název projektu: Postoje vysokoškolských pedagogů PdF UHK ke svému dalšímu vzdělávání a k zavádění inovací v oblasti výuky praxí

Specifikace řešitelského týmu

Odpovědný řešitel: **Mgr. Kateřina Juklová, Ph.D.**

Studenti magisterského studia na PdF UHK:

Bc. Barbora Kašparová, ID: 25407; 1. roč. navazujícího magisterského studia; obor: P-NSSKCJ, P-NSSKON; č. účtu: 2037420163/0800

Bc. Jitka Průšová, ID: 26549; 1. roč. navazujícího magisterského studia; obor: P-NSSKON, P-NZS2NJ; č. účtu: 238403491/0300

Další výzkumníci: **Mgr. Věra Krejčová, Ph.D.**

Celková částka přidělené dotace: 80.650,- Kč

Stručný popis východisek, cílů, postupu a výsledků projektu

Projekt navazoval na zkušenosti s inovacemi pedagogických praxí řešenými v rámci projektu „Inovace studijních oborů na PdF UHK“ reg.č. CZ.1.07/2.2.00/28.0036, v jehož průběhu se ukázala potřeba podrobněji zmapovat jak vzdělávací potřeby pedagogů, tak i jejich postoje k plánovaným inovacím. Záměr projektu rovněž refletoval výsledky evaluačních sond na studentech učitelství 2. stupně základních škol a středních škol na PdF UHK, kteří se vyjadřují kriticky ke struktuře studia, zejména ke stavu integrace teoretických a praktických disciplín (např. Brücknerová, 2014, Průcha, 2013, Juklová, 2012). Model pregraduální pedagogické přípravy, který nepracuje s integrací teoretických a praktických poznatků, je poslední dobou problematizován také mnoha odborníky (např. Píšová, 2005, Korhagen, 2011, Lazarová, 2013). Prvním důvodem je dlouhodobě negativní hodnocení teoretických předmětů studenty učitelství. To ovlivňuje jejich motivaci a očekávání, že jim výuka teoretického charakteru nepřinese užitečné poznatky, které uplatní ve své budoucí praxi a má za následek, že se studenti teorii mechanicky naučí ke zkoušce a potom brzy zapomenou. Dalším problémem je dlouhodobě negativní hodnocení teoretické přípravy ze strany fakultních učitelů, kteří vedou pregraduální praxe. K obvyklým výtkám těchto odborníků patří obsah teoretické přípravy, který nereflektuje potřeby praxe (např. Korhagen, 2011). Na pregraduální přípravu si stěžují rovněž ředitelé škol, do kterých začínající učitelé po skončení profesní přípravy nastupují. Vesměs je řediteli škol i samotnými čerstvými absolventy reflektován minimální vliv pregraduální přípravy na rozvoj užitečných dovedností potřebných pro praxi (např. Kaganová, 1992, Juklová, 2013).

Cílem projektu bylo přispět k tématu profesního rozvoje pedagogických pracovníků, konkrétně vysokoškolských pedagogů, kteří se podílejí na výuce pedagogických praxí v rámci pregraduální přípravy učitelů 2. stupně základních škol a středních škol na PdF UHK. Vycházely jsme z předpokladu, že identifikování a analýza postojů vysokoškolských pedagogů k zavádění inovací a k práci na vlastním profesním růstu je podmínkou efektivní implementace jakýchkoli inovačních změn. **Konkrétním cílem tohoto projektu bylo identifikovat postoje vysokoškolských pedagogů na PdF UHK k dalšímu vzdělávání a k zavádění inovací v oblasti výuky praxí v kontextu vybraných charakteristik jejich osobnosti.**

Cíl projektu byl dále specifikován do dílčích cílů:

1. Vyvinout výzkumnou metodiku, která bude kombinovat kvantitativní a kvalitativní výzkumnou strategii.
2. Identifikovat postoje vysokoškolských pedagogů k dalšímu vzdělávání a k zavádění inovací v oblasti výuky praxí v kontextu jejich osobnosti.
3. Na základě analýzy a interpretace získaných dat zformulovat doporučení pro zavádění inovací a případně i konstruktivistických přístupů do výuky praxí.
4. Výzkumná zjištění prezentovat na zahraničních i tuzemských odborných konferencích a publikovat v odborných sbornících a časopisech

Postup při řešení projektu

V březnu a dubnu 2014 bylo realizováno studium odborné literatury a příprava výzkumné metodologie.

V dubnu 2014 zároveň proběhlo 1. kolo sběru výzkumných dat – kvalitativní šetření. V rámci kvalitativního šetření byly realizovány 3 hloubkové kvalitativní rozhovory s učiteli vedoucími praxe. Kvalitativní analýzou byla identifikována obsahově související významná témata, která byla následně rozpracována do tvorby dotazníku.

V květnu 2014 byla data ve spolupráci se studentkami doslovně přepsána a připravena ke kvalitativní analýze.

V červnu 2014 byla data získaná z 1. kola šetření analyzována (na čemž se podílely všechny členky výzkumného týmu) a zároveň bylo zahájeno druhé kolo sběru dat – tentokrát metodou dotazníkového šetření prostřednictvím online dotazníku. Dotazník obsahoval celkem 33 položek, které měly charakter sebesposuzovacích škál Likertova typu. Pedagogové se vyjadřovali na 5-bodové škále. Zkoumaný soubor zahrnoval celkem 44 pedagogů, z nichž 86,4% tvořily ženy (N=38) a 13,6% muži (N=6). Průměrný věk pedagogů činil 44 let, nejmladší pedagog měl 28, nejstarší 60 let. 62% (N= 27) pedagogů spolupracuje s pedagogickou fakultou externě, 38% (N=17) tvoří interní zaměstnanci fakulty. Délka praxe těchto pedagogů se liší od 1 roku do 22 let. 24,4 % (N=11) pedagogů má praxi dlouhou 1-3 roky; 36,6% (N=15) pedagogů má 4-10 let praxe, 17,1% (N=8) pedagogů má 11-15 let praxe a 22% pedagogů (N=10) má 16 a více let praxe.

V červnu - září 2014 tým analyzoval s využitím aplikace SPSS získaná data a pracoval na psaní odborných výstupů a na přípravě prezentací na zahraniční konferenci.

V říjnu 2014 se dvě členky řešitelského týmu (Mgr. Věra Krejčová, Ph.D., Mgr. Kateřina Juklová, Ph.D.) účastnily mezinárodní konference.

V prosinci 2014 byl projekt uzavírán a byla zpracovávána závěrečná zpráva specifického výzkumu.

Projektové výstupy

Přínos výzkumného záměru:

Do šetření týkajících se postojů pedagogů k zavádění inovačních změn bylo zahrnuto několik proměnných: Hodnocení praxí, Potřeba inovačních změn, Podpora a Angažovanost, které představovaly součtové škály tvořené 3-6 položkami. Šetření přineslo zjištění v dílčích oblastech proměnných a dále o jejich vzájemných vztazích. **Poukázalo zejména na skutečnost, že pedagogové cítí rezervu v oblasti systémové podpory, která souvisí s jejich hodnocením praxí, s jejich pracovní angažovaností i s potřebou inovačních změn.** Volné výpovědi pedagogů o potřebě inovačních změn obsahují čtyři kategorie změn: organizační, konceptuální, změny v oblasti odpory a změny v komunikaci. Jsou dokladem toho, že i přes nedostatky v jejich systémové podpoře je v centru jejich pozornosti efektivní fungování praxí a jejich přínosnost pro studenty (podrobněji viz článek: Juklová, K. *Innovations in the Practical Training for Future Czech Teachers from the Perspective of their Educators*).

Z výpovědí pedagogů podílejících se na vedení pregraduálních učitelských praxí dále vyplývá, že k nejslabším článkům jejich odborné připravenosti patří informovanost o návaznostech praxí na ostatní praxe a na teoretické předměty a dále znalost moderních metod vedení lidí a moderních vyučovacích metod. Tato zjištění budou zahrnuta do návrhu inovací. Tyto i další námi identifikované nedostatky by podle našeho soudu bylo vhodné řešit zavedením promyšleného systému dalšího vzdělávání včetně možnosti setkávání se s ostatními kolegy za účelem reflexe zkušeností a zvýšení všestranné informovanosti v oblasti praxí. Zvláštní péči je třeba věnovat skupině pedagogů, kteří působí externě (fakultní učitelé), u nichž byla v porovnání s interními pedagogy zjištěna statisticky významně nižší informovanost. (podrobněji viz článek: Juklová, K., Krejčová, V., Kašparová, B. *The Attitudes of Educators Participating at Undergraduate Practical Training for Teachers to their Further Education*).

Další zjištění včetně doporučení pro realizaci inovačních změn jsou prezentována ve dvou dalších realizovaných příspěvcích (Juklová, K. Průšová, J. *The Czech Teacher Pregradual Practical Training System from the Perspective of the Educators* a Juklová, K. *Reflection in Prospective Teacher Training*). V blízké budoucnosti je plánováno rovněž prezentovat vybrané výstupy v českém periodiku.

Přehled kontrolovatelných výsledků řešení:

1. 4 články do odborného periodika (**Procedia - Social and Behavioral Journal** (ISSN: 1877-0428 – ELSEVIER).
 - Juklová, K., Krejčová, V., Kašparová, B. *The Attitudes of Educators Participating at Undergraduate Practical Training for Teachers to their Further Education.*
 - Juklová, K. *Innovations in the Practical Training for Future Czech Teachers from the Perspective of their Educators*
 - Juklová, K. Průšová, J. *The Czech Teacher Pregradual Practical Training System from the Perspective of the Educators*
 - Juklová, K. *Reflection in Prospective Teacher Training*

2. Aktivní účast dvou členek řešitelského týmu na mezinárodní konferenci:
 - **5th International Conference on Education & Educational Psychology** (Kyrenia, Cyprus); 22.-25. 10. 2014 – www.iceepsy.org) –

Podrobný rozpočet včetně zdůvodnění výdajů:

	Výše plánovaných výdajů	Zdůvodnění
a) osobní náklady	4.825,-	Odměna řešiteli (včetně odvodů)
b) stipendia	6.000,- Kč 6.000,- Kč 12.000,-Kč	Bc. Barbora Kašparová, ID: 25407; č. účtu: 214053036/0600 Bc. Jitka Průšová, ID: 26549 č. účtu: 238403491/0300 Mimořádné stipendium za podíl na zpracování výzkumných dat a na tvorbě odborného článku.
c) materiálové náklady	6.830,54 Kč	Kancelářské potřeby – kancelářský papír na kopírování, desky a šanony na zakládání materiálů, psací potřeby, bezdrátová myš.
d) provozní náklady nebo výdaje	Xxx	Xxx
e) výdaje na služby	13.440,-Kč 2.800,- Kč	za překlad 4 odborných článků (každý cca 10 stran) do angličtiny tisk 4 posterů
f) doplňkové (režijní) náklady	Xxx	Xxx
g) cestovné	Konference ICEEPSY 2014 pro 1 osobu 18.394,-Kč 21.321,- Kč 13.440,-Kč	Konferenční poplatek (Registration Fee + Extra paper) Cestovné na konferenci Diety a ubytování
Celkem čerpáno	80.698,42 Kč	

Povinné přílohy

- a) Kopie publikačních výstupů (4 články a část publikace)
- b) Výpis z OBD – výsledky publikační činnosti podpořené projektem, dosud nerealizováno.
- c) Výsledovka z ekonomického informačního systému Magion – vyúčtování dotace.

Vypracovala: Mgr. Kateřina Juklová, Ph.D.
V Hradci Králové, dne 3. 1. 2015.